

Katona Kálmán

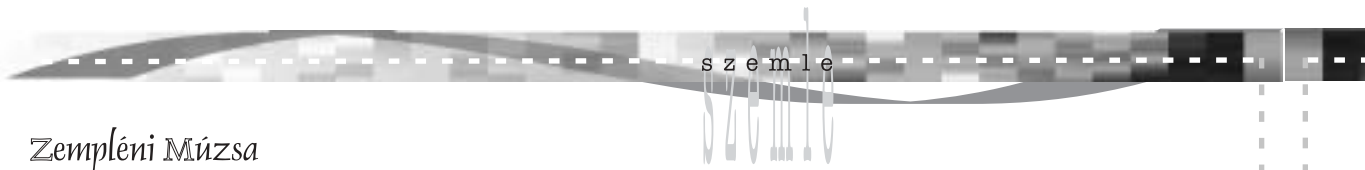
Fényáldozat

Kívánhatna-e kegyetlenebb, kilátástalanabb nekirugaszkodású recenziót a sorsunk, lelkiismeretünk, mint aminek írásába most fogtam? Oly könnyű letűnt korok klasszikussá érlelődött költőiről, mint akár a jelenkor lélekben közeli, valójában mégis csak idegen arcú alkotóiról portrét festenem a falusi naiv festő aggálytalan hitével és ecsetével. Most megáll a kezem a vászon előtt, s csak bámulok körbe zavarodottan. Mert ha barátja verseskötetéről ír az ember – színes szalagokkal körbekötözve bár –, közreadhat elfogulatlan, vagy legalább annak tűnő mondatokat. Mihez kezdjek, ha nem csak barátom a költő, hanem a földim s talán lelki társam is? Hitelessé válhatok-e az olvasó szemében a vállalt, elismert elfogultságommal?

Kereshetnék kifogásokat: ami Cseh Károly verseiből felénk aranyló fény, megfejtették tudomány igényű és értékű írásokban (Cs. Varga István és mások), ami eddigi életútjáról, pályáivéről fontos, megírták már kötetei elő- s utószavában, a hátoldalakra írt ajánlásokban. Nem keresek kifogásokat. Nem ismerem tőlük jobban sem a műveit, sem az életét, éppen csak másképp, úgy mint rajtam kívül senki sem ismerheti.

A múlt század hatvanas éveinek legvégén Simon vegytisztító mesternek az az ötlete támadt, hogy a mezőkövesdi – azidőtájt még nem Szent, hanem I. László – gimnázium kollégiumába különféle okokból fel nem vett vagy onnan különféle okokból kiszorult diákok részére szállást biztosít szerény, ám számára biztos és rendszeres jövedelmet biztosító fizetség ellenében. Étkezések, stúdium a kollégiumban, a vaságyakkal telezsúfolt két szobába csak aludni jártunk, mi voltunk az externisták. A nagyobbik szobában, épp az ablak előtt állt egy konyhaasztal, s ennél az asztalnál minden áldott este – a jelképes takarodó után – nekünk, álmos elsősöknek háttal, az újra felkapcsolt hatvanas villanykörte fényében –, nekiült Cseh Karcsi verset írni. Ez volt életem első, s emellett kissé bosszantó találkozása a jelenkor irodalmával. A villanyt mindig Karcsi maga kapcsolta le, a jó ég tudja mikor, de minden este fényben aludtunk el, s minden reggel ott heverték a konyhaasztalon a versekkel teleírt papírlapok.

Akkoriban keveset beszélgettünk. Érettségi után közel huszonöt évig nem is láttam, olykor talákoztam a verseivel különféle napilapokban, irodalmi folyóiratokban. Pár éve a véletlen (ha van ilyen) egymás közelébe sodort minket, azóta számomra ő a

Zempléni Múzsza

Költő. A Költő, aki nemcsak verseket ír (vagy fordít), de költőként száll az utca fölött az adventi hóesésben, költőként száll fel a buszra, vonatra, költőként telefonál, költőként él. Megbízik mindenkiben, szinte a naivitásig, mert őszinte, s véli mindenki az, s ő nem ad, nem adhat mást, csak mi lényege. Szomjazza mások szeretetét, becsülését. Emellett makacs, keményfejű ember. Magányos. Mindegy, hogy kivel, kikkel beszélget, mindig és mindenhol egyedül van.

Állunk a néhai hímezőasszony Skanzen-házának udvarán, a náderesz alatt, hunyorgunk a márciusi napsütésben. Abszurd állapot: azt, kiről minden bizonytalán majd hálával emlékezik meg az utókor „Matyó-Land”-ben, tárlatvezetőként egyelőre még megtűrik, a Költőnek is meg kell élnie valamiből. Itt legalább nem zavar senkit, ide helybéli nemigen teszi be a lábát, a távolabbról érkező látogatók pedig úgysem tudják, ki mutogatja nekik a hímezőminta-albumot. Hallgatom vehemens előadását a kabalisztikáról, vagy arról, hogy most éppen mit és hol szervez, hova készül, kivel találkozott, kinek írt levelet, vagy éppen kinek nem. Ha futnál a pénz után, mint mások, s nem az irodalommal foglalkoznál, Karcsi – mondom neki –, ha valamilyen vállalkozásod lenne, már biztosan milliárdos volnál. Egy pillanatra meghökken, elgondolkodik, majd igazat ad nekem. S már folytatja is, ahol abbahagyta.

S körülöttünk már minden sziromló fehér, pityangtól habzó fű, a távolban aranylással lobogó nyárfák, felröppen a fényes galambraj, fölöttünk a pávázó nap és szeleskedő égbolt, selymes csillagok. Mintha nem is ezen a kimódoltan unalmas, bágyatag helyén volnánk a világnak, hanem távoli földön, mondjuk Assisiben. Akinek van szeme a látásra, észre kell vegye azt a fény-aurát, amely körülveszi, amit mindenhová hurcol magával.

Akikhez van köze, azoknak versét ajánlja: A Bibliás földben alig akad költemény ajánlás nélkül. Szépasszonyok, barátok, pályatársak, monogrammal, vagy néven nevezve. Van, aki vagyonát osztja szét, van aki a rajzait, Cseh Károly pedig a verseit. Tudja jól, mennyire számon tartanak valahol minden mozdulatot, mindent, mit másoknak adunk, s ez majd egykor megítéltetik.

A gyermekkori emlékeket, a világra való tiszta rácsodálkozást sokan magukkal viszik, és ügyelnek a kincsre, amit útravalóul kaptak. Így van ezzel a Bükk törésvonalából indult Cseh Károly is, sosem felejt el azt a borsodgeszti kislegényt, aki valaha volt. Bárhol, bármikor képes lerázni magáról a törtető világ koloncait. A napi gondok tapadó fonálát, ragacsos szövetét előbb-utóbb félresimítja. Szikrázó barkaágak közt, felhabzó almaszirmokon lépdél, fellát az estülő mennybe, s hol világló májuséjben halad, hol pedig kifényesedett zúgású záporban fürdeti arcát.

2004. tavasz

84

Cseh Károly, ha festő volna, kevés színnel beérné: először is fehérrel, sok-sok arannyal (gondoljunk csak az ikon-hátterekre), mennyei-kékkel, ezüsttel, némi zölddel. Cseh Károly, ha szobrász volna, hatalmas kötömbökből faragna olyan lehetővékony, áttetsző virágszirmokat, aminőt porcelánból, de még elefántcsontból is kevesen volnának képesek. Mert nem keresi az igénytelen, bár nagyon is célszerű megoldásokat. – Nem is vitte semmire ebben a disznószemű, piáros-filinges világban, s nem is fogja semmire vinni. – Választania kellett annak idején és választott: másféle kincseket gyűjtöget magának, elfogyhatatlan kincset, melyhez nem fér tolvaj, nem rágja szét a moly. Mert a Bibliás föld szerzője hívő, istenfélő ember.

A kötetben helyet kapott műfordítói munkásságának egy kis szelete is, elsősorban a német ajkú s orosz költőktől fordított versek. Szemlátomást nem a külföldi poéta ismertsége vagy aktualitása okán születtek ezek a fordítások: mindig a vers találta meg értő fordítóját. Nem véletlen tehát, hogy Christine Bustától Vszevolod Rozsgyesztvenszkijig minden egyes költemény tükrözi Cseh Károly hitvallását, világlátását, ezért szervesen illeszkednek a kötetbe.

A Költő nagyon is látja az Ember kényszerű, végzetes hanyatlását a Földön, s mert ezt megállítandó oly keveset tehet, legalább felmutatja a másik utat, az emberséget, a hitet, a természet milliárd csodáját. Nem dekadenciával, pusztán hűvös értelemmel, aggódva figyeli ezt a jobb sorsra érdemes világot. Még a kötet két legfontosabb versében, a Fényáldozatban és a Távolságtól sincs pesszimizmus, csak valami végtelen szomorúság.

Távolságtól, egyre távolabb. Bizony, hajnalodik az ígér(g)et(ések) földjén, s a bűnös városokban mindenki alszik. Csak azok nem, akik küldetéssel jöttek. Mert semmi sem ismétlődhet pontosan ugyanúgy, ám tüzes eső hullhat alá az égből, és felszáll majd a földnek füstje, kevéssel napkelte után.

(Cseh Károly: Bibliás föld. Válogatott versek és műfordítások 1992-2001, Gonda Könyvkiadó, Eger, 2003)